

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သော သမ္မတများ

Non-Executive Presidencies in Parliamentary Democracies

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် နိုင်ငံတွင်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် (၁) ပြည်သူများ၊ အရပ်ဖက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံရေး ပါတီများ၊ ဌာနဆိုင်ရာများနှင့် လွှတ်တော်အမတ်များ အတွက် အခြေခံဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ကျယ်ပြန့်စွာ လေ့လာနိုင်စေရန် (၂) အစိုးရအတွင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားပြင်ပမှပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများကိုလည်းကောင်း မွန်၍ သတင်းအချက်အလက်စုံလင်ပြီး ဒေသတွင်းဆုံး ဖြတ်ချက်ချမှတ်မည့်သူများအတွက် ဒေသနှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိစေသောအထောက်အပံ့များကို ကူညီပံ့ပိုးရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် ဤအကြောင်းအရာအား စတင်လေ့လာသော စာဖတ်သောသူများအတွက် မိတ်ဆက်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အခြေခံဥပဒေတည်ဆောက်ခြင်းအတွက် ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများ ဝေမျှလျက်ရှိသော သူများအတွက် ပြန်လည်ကြည့်ရှုနိုင်သော မှတ်တမ်းအဖြစ်လည်းကောင်း ပံ့ပိုးထားပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်သူများအတွက် လက်တွေ့ကျသော ရွေးချယ်မှုများကို ကဏ္ဍအလိုက် စီစဉ်တကျရေးဆွဲထားပြီး ရှုပ်ထွေးသော အကြောင်းအရာများအတွက် လျင်မြန်ပြီး လွယ်ကူသော နည်းလမ်းများကို ရှင်းလင်းတင်ပြနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

International IDEA
 ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီ ပေးရေးနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း(International IDEA) ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာ့အနှံ့အပြားတွင် ရေရှည်တည်မြဲသော ဒီမိုကရေစီထွန်းကားလာစေရေးအတွက် ကူညီပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တည်ထောင်ထားသော အစိုးရများအကြားပူးပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

(၁) ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အဘယ်နည်း ?

- အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်၏ ပြယုဂ်ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီးကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရပ်သားအခန်းကဏ္ဍ၌ဆောင်ရွက်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် မူဝါဒချမှတ်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာကို ရယူထားခြင်းမရှိပေ။
- သို့သော် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်းကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးအရ ကြားဝင်နိုင်သည့် အထူးအခွင့်အာဏာများ ပိုင်ဆိုင်ထားလေ့ရှိပါသည်။

အဘယ်ကြောင့်နည်း ?

- တည်ဆဲအစိုးရအဖွဲ့ အကြီးအကဲနှင့် ကွဲပြားစေရန် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတသည် တိုင်းပြည်၏ ထာဝရအဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်စားပြုသည်။ ထို့ကြောင့် အချိတ်အဆက်မှန်ကန်ပြီး တည်ငြိမ်စွာဖြင့် ပိုမိုအကျိုးဝင်သော ကိုယ်စားပြုမှုကို ပိုမိုတိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ ထို့အပြင် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတသည် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု၏ ပုံရိပ်တစ်ခုအဖြစ်တည်ရှိနေနိုင်သကဲ့သို့ နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းများကိုလည်း လျော့ပါးစေနိုင်ပါသည်။

အဘယ်ကြောင့် မဟုတ်ရသနည်း ?

- အာဏာအနည်းငယ်သာ အပ်နှင်းထားသည့် အဆိုပါအုပ်ချုပ်မှုတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတထားရှိခြင်းသည် နိုင်ငံရေးစနစ်တွင် မလိုလားအပ်သည့် အခြေအနေတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်ဟု ငြင်းဆိုသူ တစ်ချို့လည်းရှိပါသည်။
- တစ်ဖက်တွင်လည်း အုပ်ချုပ်မှုတွင်မပါဝင်သည့် သမ္မတအား သီးခြားအခွင့်အာဏာများစွာ အပ်နှင်းထားပါက ရွေးကောက်ခံသမ္မတအားဆန့်ကျင်လာနိုင်ပြီး အာဏာလွန်ဆွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ပါသည်။

ဟည်သည့် နေရာတွင်နည်း ?

- ပါလီမန် စနစ်ကျင့်သုံးသည့် သမ္မတနိုင်ငံအားလုံးလိုလိုတွင် အုပ်ချုပ်မှုတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတတစ်ဦးကို မြင်တွေ့ရပေသည်။ သိသာထင်ရှားသည့် ဥပမာအချို့မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဂျာမနီ၊ အိန္ဒိယ၊ လက်ဘနွန်၊ မာလ်တား၊ မွန်ဂိုလီးယားနှင့် တူရကီနိုင်ငံများဖြစ်သည်။

၂။ မည်သည့်ကအရေးကိစ္စဖြစ်သနည်း

(က) အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ

ပါလီမန်စနစ်သည် အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကွဲပြားခြားနားစေသည်။ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ၏တာဝန်များတွင် နိုင်ငံတော်အားကိုယ်စားပြုခြင်း၊ အမျိုးသားစရိုက်လက္ခဏာများ၊ တန်ဖိုးများနှင့် ရည်မှန်းချက်များအား ဖော်ပြသည့်လူထုခေါင်းဆောင်အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ကိုယ်စားပြု၍ အခမ်းအနားများတွင် ပါဝင်တက်ရောက်ခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်းကဲ့သို့သော သီးခြားလုပ်ဆောင်ချက်များလည်းရှိနိုင်ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦး အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်း၊ လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းခြင်း၊ နိုင်ငံရေးမဟုတ်သော ရာထူးနေရာအချို့ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ဗီတိုအာဏာသုံး၍ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းသို့မဟုတ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲ ကျင်းပခြင်းတို့ကဲ့သို့သော သီးခြားအခွင့်အာဏာများ ရှိကြသည်။

အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲ (ဝန်ကြီးချုပ်ဟု ခေါ်ကြပါသည်)သည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများ ချမှတ်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ခြင်းကိုဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် အစိုးရအဖွဲ့ဝန်ကြီးများ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ဥပဒေများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ခံရသည်။ တပ်မတော်နှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် နိုင်ငံတော်၏အင်အားကို တည့်မတ်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိပေသည်။ လွှတ်တော်စနစ်တွင် အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲသည် ဥပဒေပြုအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ခြင်းနှင့် ဥပဒေပြုရေးမူဝါဒများချမှတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်သည်။ ၎င်းတွင် မူဝါဒချမှတ်မှုများ ချက်များပြည့်မီရန်အတွက် ဥပဒေအသစ်များရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် လွှတ်တော်လမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ဥပဒေပြုမှုကို ထိန်းကျောင်းခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် ရွေးကောက်ခံသမ္မတကဖြစ်စေ၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် အုပ်ချုပ်သူတစ်ဦးကဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲအဖြစ် ရှိနေနိုင်ပါသည်။ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်များမှာမူ သီးခြားအခြေခံအကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ သမ္မတတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအခန်းကဏ္ဍနှင့် မူဝါဒချမှတ်သောအခန်းကဏ္ဍတို့ရှိသည့် သမ္မတတစ်ဝက် အုပ်ချုပ်သောစနစ်များနှင့်တူ သီးခြားဖော်ပြရမည့်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ယခု တင်ပြမည့်အခန်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးတွင်ပါဝင်သည့် သမ္မတပါဝင်သော ပါလီမန်စနစ်အတွက် အသုံးဝင်မည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဒီဇိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဒီဇိုင်းရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အဓိကစဉ်းစားရမည့်အချက်များမှာ -
(၁) ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ခန့်ခွဲသည့်အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် သမ္မတကိုမည်သို့ရွေးချယ်မည်နည်း၊ (လူအားလုံးမှ၊ ပါလီမန်မှ၊ အထူးရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့မှ) မဲပေးသည့်နည်းလမ်း၊ လိုအပ်သော ထောက်ခံမဲအရေအတွက်၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသတ်မှတ်ချက်၊ သမ္မတသက်တမ်းနှင့် ပြန်လည်ရွေးချယ်ခံနိုင်ခွင့်
(၂) သမ္မတ၏ အခွင့်အာဏာနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များ (၃) သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ်၊ လွှတ်တော်နှင့်အခြားသော နိုင်ငံရေးအင်အားစုများအကြား ဆက်ဆံရေးတို့ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) နောက်ခံသမိုင်း

ဇစ်မြစ်

၁၈ ရာစုနှင့် ၁၉ ရာစု၌ ဥပဒေပိုင်များထွန်းကားခဲ့သော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်၏ ပါလီမန်စနစ်သည် အုပ်ချုပ်မှုအခွင့်အာဏာများကို မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အုပ်ချုပ်သူ အမည်ခံများက လွှတ်တော်၏

International IDEA
Stromsborg SE-103 34
Stockholm, Sweden
Phone: +46-8-698 3700
Fax: +46-8-20 24 22
Email: info@idea.int
Website: http://www.idea.int

ဒီမိုကရေစီနှင့်
ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးရေး
နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း
INTERNATIONAL IDEA
(Myanmar)
Room 5C, Yatha Condominium
458-460 Mahabandoola Road
(entrance on 31st Street)
Pabedan Township
Yangon, Myanmar
Tel: 01-389202, Fax: 01-389202
Email: info-myanmar@idea.int

သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိကျစွာသတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသည့် ဝန်ကြီးများသို့ တဖြည်းဖြည်းလွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြင့် စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက် အုပ်ချုပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားသည့်နည်းတူ ၎င်းတို့ကိုင်စွဲခဲ့သည့် အခွင့်အာဏာများကို သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အထွတ်အမြတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အခွင့်အာဏာကိုလျော့ချထားပြီး ၎င်းအသွင်သဏ္ဍာန်ပုံရိပ်ကို ကြီးကျယ်ထင်ရှားစေပါသည်။

ထို့ကြောင့် အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတို့၏ ရာထူးနေရာများသည် သီးခြားစီရှိနေခဲ့ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်သည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အကြီးအကဲအဖြစ်ဆောင်ရွက်ကာ ဘုရင်သည် (၁) နိုင်ငံတော်ကို ကိုယ်စားပြုသည့် တာဝန်ယူခြင်း (၂) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် သို့မဟုတ် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် သီးခြားအခွင့်အာဏာကို စွဲကိုင်ပါသည်။

ဘုရင်များ၊ သမ္မတများနှင့် ဘုရင်ခံချုပ်များ

၁၉ ရာစုအလယ်ပိုင်း ပါလီမန်စနစ်များသည် စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ်များဖြစ်ကြပြီး သမ္မတနိုင်ငံများတွင်မူ သမ္မတအုပ်ချုပ်သည့်စနစ်များ အားကောင်းလျက်ရှိပေသည်။

၁၈၇၅ ခုနှစ် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများသည် ပုံစံသစ်အသွင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ကမ္ဘာ့ပထမဆုံးသော ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသည့် သမ္မတနိုင်ငံဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ၊ အရပ်ဘက်နှင့် အခမ်းအနားဆိုင်ရာများအတွက် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် မပါဝင်သည့် ရွေးကောက်ခံသမ္မတက ဦးစီးဆောင်ရွက်ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မူဝါဒချမှတ်ရေးကိုမူ လွှတ်တော်ကို တာဝန်ခံရသည့် ဝန်ကြီးချုပ်က ဆောင်ရွက်သည်။ ယနေ့ခေတ်နိုင်ငံအတော်များများ သည် အဆိုပါပုံစံကို အသုံးပြုကြပြီး ၎င်းတို့တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ အိန္ဒိယ၊ အီတလီ၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ တူရကီနှင့် ဗနူဝါးတူး(Vanuatu) စသည့် ကွဲပြားခြားနားသော နိုင်ငံများ ပါဝင်ပါသည်။

ထို့အပြင် နေသဟာယနိုင်ငံများ (နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲအဖြစ် ဗြိတိသျှဘုရင်ခံများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည့် ယခင်ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီနိုင်ငံများ)တွင် ပျက်သုဉ်းခဲ့ပြီးသော ဘုရင်နေရာဆက်ခံရန်အတွက် ဘုရင်ခံချုပ်ကို အထူးတလည် ရွေးချယ်ထားကြသည်။ ဘုရင်ခံချုပ်များတွင် ရွေးကောက်ခံသမ္မတတစ်ဦး၏ အရည်အချင်းများစွာရှိကြပြီး လူထု၏ အထိမ်းအမှတ်ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် အာဏာရယူရန်အတွက် မဟုတ်ဘဲ လူထုအတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာတာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီးနောက် အနားယူကြသည်။ သို့သော်ငြားလည်း အရေးကြီးသည့်အချက်တစ်ခုမှာ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် လူထုအားကိုယ်စားပြုသည်ဆိုခြင်းထက် တကယ်တမ်းတွင် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲဖြစ်သည့် ဘုရင်မျိုးရိုးကို ကိုယ်စားပြုသည်ဆိုခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

၃။ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်တွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတများ၏ လုပ်ငန်းများနှင့် အခွင့်အာဏာများ

(က) လုပ်ငန်းများနှင့် အခွင့်အာဏာများ

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတများ၏ သီးခြားအခွင့်အာဏာများနှင့် အဆိုပါ အခွင့်အာဏာ များအပေါ် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်များသည် နိုင်ငံအလိုက်ကွဲပြားပေသည်။ ၎င်းတို့ဘာလုပ်သည်ဆိုခြင်းထက် အဘယ်ကြောင့် ၎င်းတို့ရှိနေရသည်ဆိုသည့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်ကို အောက်ပါခေါင်းစဉ်များအလိုက် စဉ်းစားနိုင်ပေသည်-

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရဖြစ်ခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သော သမ္မတများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် တည်ဆဲအစိုးရအတွက် မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံတော်၏အာဏာနှင့် စရိုက်လက္ခဏာများအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက သတ်မှတ်ထားသည့် အခမ်းအနားများနှင့် တရားဝင်လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် ပါဝင်လေ့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သမ္မတသည် သံအမတ်ကြီးများအား အသိအမှတ်ပြုလက်ခံတွေ့ဆုံခြင်း၊ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးများ ဖွင့်လှစ်ပေးခြင်းနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်မည်ဖြစ်သည်။ အချို့သောအဆင့်မြင့် အရာရှိကြီးများအား တရားဝင်ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ ဥပဒေများကို အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခြင်းနှင့် စာချုပ်များအား လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းတို့ ပြုလုပ်သည်။ ထိုတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာတွင် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အနည်းငယ် သို့မဟုတ် လုံးဝမရှိပေ (ဥပမာ- လွှတ်တော်ကအတည်ပြုထားသည့် စာချုပ်တစ်ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်သော်လည်း (ရေးထိုးရန် တာဝန်ရှိ) ငြင်းဆန်ခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ သို့သော် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် တက်ရောက်ဂုဏ်ပြုပေးခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို အားကောင်း ခိုင်မာစေပြီး ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်စေပါသည်။

နိုင်ငံရေးအရ ကြားနေခြင်း

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတို့၏ ရာထူးနေရာများကို သီးခြားစီခွဲထားခြင်းဖြင့် ပါတီနိုင်ငံရေးကိုအခြေခံသော တည်ဆဲအစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေး အရကြားနေသော၊ ထာဝရတည်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းအကြား ကွဲပြားခြားနားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သူသည် ပါတီတစ်ခု သို့မဟုတ် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရအဖွဲ့ကို ကိုယ်စားပြုသဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကိုယ်စားပြုသည့် သို့မဟုတ် ပါတီစွဲကင်းစွာကိုယ်စားပြုသည့် သမ္မတထက် သဘောတရားအားဖြင့် အနည်းငယ်နိမ့်ပါးနေပေသည်။ ထိုအချက်ကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သည့် သမ္မတများသည် ပါတီစွဲကင်းသောအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တွဲဆက်နေလေ့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မာလ်တာ နိုင်ငံသမ္မတသည် ရာထူးအရ တရားရေးဌာန၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပြီး အတိုက်အခံခေါင်းဆောင်နှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ပြီး ဝန်ကြီးချုပ်၏ အကြံပြုချက်နှင့်အညီ ရွေးကောက်ပွဲကောက်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များကို တရားဝင်ခန့်အပ်ခြင်း ပြုလုပ်သည် (မာလ်တာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၆၀) နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ အဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်တိုင်ထိန်းကျောင်းခန့်အပ်ရန် မျှော်မှန်းထားလေ့မရှိသော်လည်း ထိုသို့ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပါတီစွဲရှိသော ဆောင်ရွက်ချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းမှ ကာကွယ်နိုင်ပေသည်။

ဆက်စပ်မှုရှိခြင်း (အာဏာလစ်ဟာမှုကိုကာကွယ်နိုင်ခြင်း)

အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သော သမ္မတရှိခြင်းသည် ဝန်ကြီးချုပ်နေရာ လစ်လပ်သွားခြင်း (ဥပမာ အစိုးရအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းချိန်သည် မျှော်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမိုကြာမြင့်ခြင်းကြောင့် ကြားဖြတ်အစိုးရတာဝန်ယူထားခြင်း) သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းခြင်းကြောင့် အာဏာလစ်ဟာမှုမရှိအောင် ဖန်တီးနိုင်ပေသည်။ အစိုးရအဖွဲ့မရှိသော်လည်း နိုင်ငံတော်ကို ဆက်လက်လည်ပတ်နေစေရန် သမ္မတက ဖန်တီးပုံဖော်ပေးသည်။ ၎င်းသည်ပြည်တွင်းယုံကြည်စိတ်ချမှုနှင့်ပြည်ပဂုဏ်သိက္ခာအတွက်တို့နှင့်လည်းပတ်သတ်ပါသည်။ အလားတူပင် သက်တမ်းတိုတောင်းသော အစိုးရအဖွဲ့များအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သော သမ္မတသည် အဖွဲ့အစည်း၏ မှတ်တမ်းကိုထိမ်းသိမ်းရာ၊ အတွေ့အကြုံများပေါင်းဆုံရာ နေရာတစ်ခုဖြစ်ပြီး အဝင်အထွက်များပြားသော ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးနေရာကို ဆက်လက်တည်တံ့စေသည့် အရေးကြီးသော အရင်းအမြစ်တစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။

ပေါင်းစည်းမှုကိုဖော်ဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သည့် သမ္မတ (အီတလီ) :

အီတလီနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၃ ခုနှစ်လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြတ်ပြတ်သားသားအနိုင်ရ သူတစ်ဦးမျှ ထွက်ပေါ်မလာခဲ့ဘဲ အစိုးရဖွဲ့ရေးတွင်လည်း နှောင့်နှေးနေခဲ့ရသည်။ လက်ဝဲအုပ်စုများကလည်း အစိုးရဖွဲ့နိုင်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ လက်ဝဲလက်ယာ ညွှန်ပေါင်း အစိုးရဖွဲ့နိုင်ခြင်းလည်း မရှိခဲ့ပေ။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပင် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပ မည့်အချိန်လည်းဖြစ်နေသဖြင့် ထိုကဲ့သို့ ကွဲပြားခြားနားမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းကြောင့် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ဦး ရွေးချယ်ရန်ပင် ခက်ခဲ နေခဲ့ရသည်။ အဆိုပါအကြပ်အတည်းကြောင့် မည်သည့်ပါတီကိုမျှ ကိုယ်စားမပြုသည့် လက်ရှိသမ္မတ ဂျော်ဂျီယိုနာပိုလီတို (Giorgio Napolitano) သည် မကြုံစဖူးထူးကဲလှ သည့် အပြတ်အသတ်ထောက်ခံမှုဖြင့် ဒုတိယအကြိမ် ပြန်လည်အရွေးချယ်ခံရပြီး နိုင်ငံရေးကိုကျော်လွန်၍ ပေါင်းစည်းမှုကိုဖော်ဆောင်နိုင်သူအဖြစ် ၎င်း၏ပုံရိပ်ကိုတည် ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။

ကိုယ်စားပြုခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတများသည် နိုင်ငံတော်ကို ကိုယ်စားပြုခြင်း၊ နိုင်ငံတော် ပုံရိပ်ကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပတွင် နာမည်ဂုဏ်သတင်းကျော်ဇောခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် ၎င်းတို့၏ အနေအထားနှင့် နေ့စဉ်ဖြစ်ပေါ် နေသည့် နိုင်ငံရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင် ချက်များကို ပိုမိုအချိန်ပေးလုပ်ဆောင်နိုင်ကြပြီး အစိုးရအဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် စွပ်စွဲပြောဆိုခံရခြင်းမှလည်း လွတ်ကင်းကြပေသည်။

လူထုကိုဦးဆောင်ခြင်း

လူထုကိုဦးဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သော သမ္မတတစ်ဦးသည် လူထုအကြား လက်ခံထားသည့် လူမှုရေးရာတန်ဖိုးများနှင့် လူထု၏မျှော်မှန်းချက်များကို ပုံဖော်ထင်ဟပ်စေပါသည်။ အဆိုပါ လူထုကိုဦးဆောင်သည့်လုပ်ငန်းများတွင် အနုပညာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့ နယ်ပယ်များတွင် နာယကအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများတွင် အားပေးကူညီခြင်း၊ ဒေသခံများထံ သွား ရောက်လည်ပတ်ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများတွင် တက်ရောက်မိန့်ခွန်းပြောကြား ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ နိစ္စဓူဝနိုင်ငံရေးနှင့်လွတ်ပြီး ပါတီစွဲကင်းသဖြင့် သမ္မတသည် တိုင်းပြည်၏ အသည်းနှလုံး သဖွယ် ဖြစ်လေရာ အမေ့ခံ၊ အပယ်ခံအုပ်စုများအတွက် ကိုယ်စားပြုပြောဆိုနိုင်ပေသည်။ သို့သော် လူထုကိုဦးဆောင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းတို့အကြား ခြားနားထားသည့် အလွှာ သည် ပါးလွှာလွန်းသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် သမ္မတများ၏ နှုတ်ထွက် စကားများနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံရေးအရ အငြင်းအခုံမဖြစ်စေရန် ဥပဒေများဖြင့် ကာကွယ်ထားမြစ်ထား ကြရသည်။

အားလုံးအကျုံးဝင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း

နိမ့်ချ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ မတူညီသော အုပ်စုများအကြားတွင် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတတို့၏ ရာထူးနေရာများကို (ဥပဒေအရ သို့မဟုတ် သဘောတူညီချက်အရ) ခွဲခြားထားနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-လက်ဘနွန်နိုင်ငံတွင် ခရစ်ယာန်များက သမ္မတ

ရာထူးကိုချုပ်ကိုင်ထားပြီး ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးကို မူလလင်များက ချုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ ၎င်းကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် အတိအလင်းပြ ဋ္ဌာန်းမထားသော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူညီသော တစ်နိုင်ငံလုံးအဆင့် သဘောတူညီချက်ဖြင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်ခြင်း

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတတစ်ဦးအား ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ အစဉ်အလာအရသော်လည်းကောင်း ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း ကျင့်သုံးနိုင်သည့် သီးခြားအခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းထားပါသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အာဏာများသည် ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်ဝတ္တရားများမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ထောက်ခံအတည်ပြု လက်မှတ်ပါရှိရန် မလိုအပ်ခြင်းနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများ၏ အကြံဉာဏ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုဘဲ နေနိုင်ပါသည်။

ဖော်ပြပါ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ဝင်ရောက်ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် တရားစီရင်ရေး အဖွဲ့အစည်းများက ဆောင်ရွက်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ကွာခြားပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံရေးအငြင်းပွားမှုများ (ဥပမာ- လွှတ်တော်၊ အစိုးရနှင့် ပြည်သူများအကြား) ကိုဝင်ရောက်ထိန်းညှိပေးခြင်းဖြင့် ဒီမိုကရေစီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အာဏာများတွင်

- ဝန်ကြီးချုပ်အသစ် အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်းနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်အား ဖယ်ရှားခြင်းပြုနိုင်သော အခွင့်အာဏာ၊ ဝန်ကြီးချုပ်သည် လွှတ်တော်အမတ်အများစု၏ ထောက်ခံမှုကို ရရှိရမည်ဟူသည့် ဥပဒေအရဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ စည်းမျဉ်းများနှင့် ဖြစ်ပေါ်နေသော နိုင်ငံရေး အခြေအနေများအရ သမ္မတတစ်ဦးသည် ညွန့်ပေါင်းများ ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြစ်ပေါ်နေသော ညွန့်ပေါင်းများ အကြားရွေးချယ်မှုပြုနိုင်ခြင်း (အီတလီနိုင်ငံကဲ့သို့)နှင့် ယင်းထက် လျော့နည်းသော အခွင့်အာဏာများလည်း ရှိနေနိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ-ဂျာမနီနိုင်ငံ)
- အချို့သော အခြေအနေများတွင် လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ (ဥပမာ အားဖြင့် လွှတ်တော်အမတ်အများစုထောက်ခံသော ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးမရရှိသော အခြေအနေ၊ သို့မဟုတ် လွှတ်တော်က အစိုးရကို အယုံအကြည်မရှိကြောင်း ဆန္ဒမဲပေးသော်လည်း အစိုးရက ရာထူးမှဆင်းပေးရန် ငြင်းဆန်သောအခြေအနေ) သို့မဟုတ် လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းမှုကို ငြင်းဆန်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ (ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရအား လွှတ်တော်မှ အယုံအကြည်မရှိချိန်တွင် လွှတ်တော်မှ နှစ်သက်သဘောကျသည် အစိုးရသစ်တစ်ရပ်ကို လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပရန်မလိုဘဲ ခန့်အပ်နိုင်ခြင်း)
- ဥပဒေတစ်ရပ်အပေါ် ဗီတိုအာဏာ အသုံးပြုနိုင်သည့် အခွင့်အရေး၊ ဥပဒေတစ်ခုကို ပြန်လည် စဉ်းစားသုံးသပ်ရန် လွှတ်တော်သို့ ပြန်လည်ပေးပို့နိုင်ခြင်း၊ ဥပဒေတစ်ခုကို လူထုဆန္ဒခံယူ၍ ဆုံးဖြတ်စေခြင်း၊ ဥပဒေတစ်ခုကို ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ခုံရုံးသို့ပေးပို့နိုင်ခြင်း စသည့် ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အာဏာများ။ ဥပမာအားဖြင့် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတွင် ဥပဒေကြမ်းများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီ၊ မညီ ဆုံးဖြတ်ရန် သမ္မတက ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်နိုင်သည်။ လတ်ဗီးယားနိုင်ငံတွင် ဥပဒေတစ်ရပ်ပြဋ္ဌာန်းမှုကို သမ္မတက ၂ လ ရွှေ့ဆိုင်းနိုင် ပြီး လက်မှတ်များစုဆောင်းခြင်းပြီး ထိုပြဋ္ဌာန်းမည့်ဥပဒေအပေါ် တရားဝင် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရန် လှုံ့ဆော်နိုင်သည်။
- ဘွဲ့တံဆိပ်များချီးမြှင့်နိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ၊ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည့် အခွင့်

အာဏာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးနှင့်မဆက်နွယ်သော ရာထူးနေရာ ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်တို့ကိုလည်း ပြုလုပ်နိုင်ပေသည်။

စဉ်းစားရန်အချက်

(၁)။ ပါလီမန်စနစ်ကောင်းမွန်စွာ လည်ပတ်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်နှင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို အခြေခံသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို ကာကွယ်နိုင်စေရန် အတွက် သမ္မတတွင် မည်သည့်အခွင့်အာဏာများရှိသင့်ပါသနည်း။ (၂) အဆိုပါအခွင့် အာဏာများကို တရားဝင်အသုံးပြုစေရန်နှင့် ဥပဒေနှင့်မညီသည့် အလွဲသုံးစားပြုမှုမျိုး မဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် သမ္မတ၏ အခွင့်အာဏာများသည် ရှင်းလင်းပြတ်သားပြီး ကန့်သတ်ထားနိုင်ရန် မည်သို့ဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည်နည်း။

အခွင့်အာဏာများကို စနစ်တကျစုစည်းထုတ်နှုတ်ခြင်း

ရှေးကျသည့် ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသောနိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ သမ္မတများ ကျင့် သုံးနိုင်သည့်အခွင့်အာဏာများသည် အဆိုပါအခွင့်အာဏာများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာကျင့်ထုံး များနှင့်အညီ ကျင့်သုံးနိုင်ရန်ဟူသောမျှော်လင့်ချက်ဖြင့် စာရွက်ပေါ်တွင်သာ ခွင့်ပြုထားလေ့ရှိပေသည်။ (ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်တွင် လက်ခံထားသောဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း စံနှုန်း များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ ထည့်သွင်းမရေးထားသော်လည်း အဖွဲ့အစည်းတွင် လုပ်ဆောင်နေကြ သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ယင်းကျင့်ထုံးစည်းမျဉ်းများအား နိုင်ငံရေးအရ အကျင့်သိက္ခာပိုင်းအရ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ကြရသည်)

- ၁၈၇၅ ခုနှစ် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အစိုးရ၏ အထွေထွေမူဝါဒများအတွက် ဝန်ကြီးများစုစည်း၍ လွှတ်တော်ကို တာဝန်ခံရမည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး သမ္မတ၏ ပြဌာန်းချက် များအားလုံးကို ဝန်ကြီးတစ်ဦးကထပ်ဆင့်လက်မှတ်ရေးထိုးရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်မှလွဲ၍ အခြားသောနည်းဖြင့် သမ္မတ၏အာဏာကိုကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ထားခြင်းမရှိပေ။ လက်တွေ့တွင်မူ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်ရှိ အစိုးရဖွဲ့သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် သမ္မတ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် ကျဉ်းမြောင်း သော်လည်း တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည့် သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာကိုကန့်သတ် ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့ သည် သမ္မတစနစ်စတင်ပေါ်ပေါက်လာသည့်ကာလကတည်းကပင် သီးခြားနိုင်ငံရေး ဆုံးဖြတ် ချက်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် အလျဉ်းသင့်သလို ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် တည်ရှိလာခဲ့ သည်။ ဥပမာ - ၁၈၈၇ ခုနှစ်တွင် သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြု၍ လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုအခွင့်အာဏာကိုထပ်မံအသုံးပြုမှုမျိုးကို မလိုလားကြတော့သော် လည်း ဝန်ကြီးချုပ်ကို လွှတ်တော်အတွင်းရှိ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့များထဲမှ ရွေးချယ်သည့် သမ္မတ၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကိုမူ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ဥရောပတွင် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးတွင် အသုံးပြုခဲ့ကြသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတွင် ပါလီမန်စနစ်၏ အခြေခံသဘောတရားများကို တရားဝင်တိကျရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သမ္မတ၏ အခွင့်အာဏာများကိုလည်း စနစ်တကျစုစည်းထုတ် နှုတ်ဖော်ပြထားသည်။

- ဂျာမနီ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၉-၁၉၉၀) တွင် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာကို အဓိပတိ (ဝန်ကြီးချုပ်)နှင့် အစိုးရကို တိကျစွာအပ်နှင်းထားပြီး သမ္မတတွင် အပ်နှင်းထားခြင်းမရှိပေ။ အဓိပတိ(ဝန်ကြီးချုပ်) အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်း၊ အဓိပတိ(ဝန်ကြီးချုပ်ကို ခန့်အပ်နိုင်ခြင်း မရှိပါက အောက်လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် ရာထူးမှနှုတ်ထွက်သွားပြီးဖြစ်သော အဓိပတိ (ဝန်ကြီးချုပ်)ကို အဓိပတိအသစ်ခန့်အပ်ချိန်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ခွင့်ပြုနိုင်ခြင်းမှတစ်ပါး သမ္မတ၏လုပ်ဆောင်ချက်များအားလုံးသည် ထောက်ခံချက်ပါရှိရမည်ဟူ၍ သမ္မတ၏ အခွင့်အာဏာကို အပိုဒ် ၅၈ ဖြင့် အနည်းအကျဉ်းသာ ခွင့်ပြုထားပေသည်။ ထို့အပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်မညီသော ဥပဒေကို လက်မှတ်ရေး ထိုးရန်ငြင်းဆန်ခွင့်ကို ဝန်ကြီးတစ်ဦး၏ ထပ်ဆင့်ထောက်ခံချက်မရှိသော်ငြားလည်း သမ္မတကို အပိုဒ် ၈၂ က ခွင့်ပြုထားသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဗီတိုအာဏာကိုမူ သုံးစွဲခြင်း သိပ်မရှိလှပေ။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ မသေချာမရေရာမှု၊ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုနှင့် အစီအစဉ်ပြောင်းလဲခြင်း

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားမှုများနည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် တိကျမှုမရှိခြင်းနှင့် ရှေးရိုးအစဉ်အလာစည်းမျဉ်းများအပေါ်တွင် အလွန်အမင်းမီခိုအားထားလွန်းပါက ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အကျပ်အတည်းများကိုဖြေရှင်းသည့်ပုံစံကို တိုးတက်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသော အကြောင်းအရာများဖြင့် အဓိကကျသည့် အဖွဲ့အစည်းများအကြားဆက်ဆံရေးကို ပြောင်းလဲနိုင်ပေသည်။

- အိုက်စလန်နိုင်ငံ၏ သမ္မတရာထူးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြရေးသားထားချက်များအရ အတော်ပင်ခိုင်မာတောင့်တင်းသော်လည်း ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ လူမှုရေးနှင့်အခမ်းအနားပွဲတော်များနှင့်ဆက်စပ်သော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များအတွက်သာဟု ကန့်သတ်ထားသည်။ ကောင်းမွန်ကျနစွာတည်ဆောက်ထားသော ရှေးရိုးအစဉ်အလာ စည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာကိုအသုံးပြုခြင်းမှ စေ့စေ့စပ်စပ်ကန့်သတ်ထားနိုင်ပေသည်။ သို့သော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်တိမ်မြုပ်နေသည့် သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာ ဖြစ်သော မူဝါဒတည်မတ်ပေးခြင်းကို ၂၀၀၈ ခုနှစ် စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းအပြီးတွင် သမ္မတက အသုံးပြုခွင့်ရလာခဲ့သည်။ ဥပမာ - လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် အရေးကြီးသော ဥပဒေများ ပြဌာန်းရန်အတွက် လူထုဆန္ဒခံယူခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် အိုက်စလန်နိုင်ငံသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်စရာမလိုဘဲ အနည်းဆုံးတော့ ယာယီအားဖြင့် ပါလီမန်စနစ်မှ သမ္မတတစ်ပိုင်းတစ်စ အုပ်ချုပ်သောစနစ်သို့ အသွင်ပြောင်းလာနိုင်ခဲ့သည်။

ထိုကဲ့သို့ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုသည် နှစ်ခြိုက်ဖွယ်ဖြစ်သော်လည်း ရှေးရိုးအစဉ်အလာစည်းမျဉ်းများ၏ အနေအထားမတည်ငြိမ်မှုကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အကြပ်အတည်း ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ဖွယ်ရှိပြီး ထိုနည်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါစည်းမျဉ်းများအရ တရားဝင်မှုရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသော အချက်များသည် ရှေးရိုးအစဉ်အလာစည်းမျဉ်းများအရ လက်ခံနိုင်ခြင်းမရှိသောအချက်များအကြား နိုင်ငံရေးအရ အငြင်းပွားဖွယ် ဖြစ်နေပေတော့သည်။

- ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် ဩစတြေးလျဘုရင်ခံချုပ် ဆာဂျွန်ကား (Sir John Kerr) က ဝန်ကြီးချုပ်ဂေါ့ဂျွစ်လမ်း (Gough Whitlam)အား ဆီးနိတ်လွှတ်တော်မှ ဘတ်ဂျက်ချပေးရန် ငြင်းဆန်သဖြင့် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားမှဖယ်ရှားခဲ့သည်။ ဘတ်ဂျက်ချပေးသည့် လွှတ်တော်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ်အား

ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး အတိုက်အခံ ခေါင်းဆောင် မဲလ်ကွန်း ဖရက်ဆာ(Malcolm Fraser) အား ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးခန့်အပ်ခဲ့သည်။ နှစ်ဘက်လုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အာဏာများ အရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားခဲ့သည့် ယင်းတို့၏ အခွင့်အာဏာများကို ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်ခဲ့သည်။ (Ward ၁၉၈၇ : ၁၈)

တိကျသေချာခြင်း၏ အရေးပါမှု

ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေပြီးဖြစ်သော နိုင်ငံများတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ရှေးထုံးတမ်းစဉ်လာစဉ်းမျိုး၊ ဥပဒေများအပေါ် ယုံကြည်လက်ခံနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ညွှန်းဆိုပါလိမ့်မည် သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းသာဖော်ပြထားပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီ ထူထောင်ခါစနိုင်ငံများ၊ သို့မဟုတ် ရှေးထုံးစဉ် လာစဉ်းမျိုးဥပဒေများကို အနည်းငယ်သာ နားလည်သဘောပေါက် လက်ခံထားသည့်နိုင်ငံများတွင်မူ ၎င်းတို့ကို တိတိကျကျအသေးစိတ်ဖော်ပြရန် လိုအပ်လေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ တိကျစွာ ဖော်ပြထားခြင်းဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတ၏ ရပ်တည်မှုကိုခိုင်မာစေပြီး သမ္မတနေရာ၏အင်အား အလွန် အမင်းကြီးထွားလာမှုကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရုံသာမက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အဆုံးအဖြတ်ပေး သည့် သမ္မတ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် သီးခြားအခွင့်အာဏာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကိုပါ ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။ ထိုအချက်သည်ပင် "တရားဝင်မဟုတ်သော ကန့်သတ်ထားချက်များ အားနည်းလျှင် တရားဝင်ကန့်သတ် ထားချက်များအား မဖြစ်မနေတင်းကျပ်ရမည်" ဟူသည့် အနေအထားတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

ပါတီစနစ်နှင့် တစ်စစီကွဲထွက်ခြင်း

လွှတ်တော်တွင် နိုင်ငံရေးပါတီများ စုံလင်စွာရှိနေကြပြီး မည်သည့်ပါတီကမျှ အသာစီးမရသည့် အခြေအနေတွင် ရှိရင်းစွဲ အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်း၊ စည်းမျဉ်းများအပေါ်မူတည်၍ သမ္မတတွင် ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦး အား အမည်စာရင်းတင်သွင်းခြင်းနှင့် ညွှန်ပေါင်းဖွဲ့စည်းခွင့် ပိုမိုရရှိလာနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ သမ္မတ၏ပါတီနိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍကို ကန့်သတ်ထားလိုပါက အစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို မရေမရာမဖြစ်စေဘဲ ပိုမိုအသေးစိတ် တိတိကျကျဖော်ပြထားရန် အထူးအရေးကြီးလှပေသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံကဲ့သို့ ညွှန်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့စည်းခြင်းကို သမ္မတဦးဆောင်သည့် အခြေအနေကို ဖယ်ရှားလိုလျှင် ဝန်ကြီးချုပ်ရွေးချယ်ခြင်းကို လွှတ်တော်ကဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

(၄) ဒီဇိုင်းပုံဖော်ခြင်း - ရွေးကောက်ပွဲနှင့်သက်တမ်း

(က) ရွေးကောက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ

ပါလီမန်စနစ်ကျင့်သုံးသော သမ္မတနိုင်ငံများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဆိုင်သော သမ္မတများကို အောက်ပါနည်းလမ်းတစ်ခုခုဖြင့် သာမန်အားဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ပါသည်-

- လွှတ်တော်က ရွေးကောက်ခြင်း ဆိုသည်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဂရိ၊ လတ်ဗီးယား၊ မာလ်တာ၊ ထရီနီဒတ်၊ တိုဘာဂိုနှင့် တူရကီနိုင်ငံများကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ဆိုင်သော သမ္မတများကို ရွေးကောက်သည့်ပုံစံဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ လွှတ်တော်က သမ္မတကို ရွေးချယ်သည့်အခါ သီးခြား လွတ်လပ်စွာလုပ်ပိုင်ခွင့် ပြဋ္ဌာန်းမထားသည့် အားနည်းသော သမ္မတကို ရရှိနိုင်ပေသည်။

သို့သော် ရွေးကောက်တင်မြောက်ပုံ စည်းမျဉ်းများအပေါ်မူတည်၍ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အများစုက အမည်စာရင်းတင်သွင်းသည့် သမ္မတထက်တော့ အနည်းငယ်သာနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရအဖွဲ့၏ ဩဇာအာဏာမှ လုံးဝလွတ်ကင်းရန် အခွင့်အရေးနည်းပါးပေသည်။

- အထူးရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့က ရွေးကောက်ခြင်းဆိုသည်မှာ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဒေသကိုယ်စားပြုအဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ-ပြည်နယ်၊ ဒေသ၊ မြို့နယ်လွှတ်တော်များ) ပူးပေါင်း၍ ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်ရာ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု သို့မဟုတ် ဒေသကြီးများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော သမ္မတနိုင်ငံများတွင် ပိုမိုသင့်လျော်မှုရှိပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျာမနီနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ဖက်ဒရယ်အောက်လွှတ်တော်တို့ပူးပေါင်း၍ သမ္မတကို ရွေးချယ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်လုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ပြည်နယ်အသီးအသီးရှိ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သော သမ္မတရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့က သမ္မတကို ရွေးချယ်ပါသည်။ အနည်းငယ်ကွာခြားသည်မှာ အီတလီနိုင်ငံတွင် သမ္မတကို ဒေသ ကောင်စီများမှ ရွေးချယ်ထားသော သမ္မတရွေးချယ်သူများနှင့်ပူးပေါင်း၍ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံး က ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သည်။
- လူထုက တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်း ထိုသို့ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်းကို ဩစတြေးလျ၊ ဖင်လန်၊ အိုက်စလန်၊ အိုင်ယာလန်၊ ပေါ်တူဂီနှင့် စလိုဗက်ကီးယားနိုင်ငံတို့တွင် တွေ့ရသည်။ တိုက်ရိုက် ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် သမ္မတအနေဖြင့် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ရပ်တည်ချက်ကို လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အများစုက ရွေးချယ်သည့်စနစ်ထက် ပိုမိုဖော်ပြခွင့်ရသဖြင့် နိုင်ငံရေးတွင် ပိုမိုတက်ကြွသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခွင့် ရရှိစေပါသည်။ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် သမ္မတသည် ပါတီများ၏ သမ္မတမဲဆွယ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပြောင်ကျကျပါဝင်ခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်ပြီး ဘက်လိုက် မှု (ပါတီစွဲကင်းမှု) မရှိသော သမ္မတ၏ ပုံရိပ်ကို ထိပါးစေပါသည်။

(ခ) ရွေးကောက်မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ

- ရွေးကောက်ပွဲစနစ်များ/ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခြင်းအတွက် လိုအပ်ချက်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲကို အောက်ဖော်ပြပါ နည်းလမ်း သုံးသွယ်အနက် တစ်ခုခုဖြင့် ရွေးကောက်နိုင်ပါသည်။

(၁) အများစုထောက်ခံမှု

မဲအများစုရသော ကိုယ်စားလှယ်က အနိုင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစနစ်သည် ရိုးရှင်းပြီး မျှတသည် ဟု ထင်ရသော်လည်း အားနည်းချက်များစွာ ရှိပေသည်။ (၁) လူနည်းစုကြီးစိုးမှု ဟူသော ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ (မဲဆန္ဒရှင်ဦးရေ၏ တစ်ဝက်အောက်ကသာ ထောက်ခံသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းသည်လည်း ရွေးချယ်ခံရနိုင်ပါသည်) (၂) လူထုအသံ အားလုံးကို ဖော်ပြခွင့်မရရှိစေတော့ဘဲ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းနှစ်ဦးသာ ကျန်ရှိတော့သည့် အခြေအနေကို ဦးတည်သွားစေနိုင်ပါသည်။ (၃) နာမည်ကျော်ကြားခြင်းမရှိသော တတိယ ကိုယ်စားလှယ် လောင်းက အနိုင်ရသွားသည့် (ကြားလူစား) အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ သွားစေနိုင်ပါသည်။ ထိုအဖြစ်ကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် မဲပေးသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့အနှစ်သက်ဆုံးသော ကိုယ်စားလှယ် လောင်းကို ထောက်ခံမဲပေးရုံသာမက နှစ်သက်မှုအနည်းဆုံးသော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းကို ဆန့်ကျင်မဲပေးနိုင်ရန်အတွက် မဲပေးမှုပျူဟာ တစ်ရပ်လိုအပ်ပေသည်။

(၂) နှစ်ကျော့ပြန်စနစ်

နှစ်ကျော့ပြန်စနစ်သည် အများစုဖော်ဆောင်စနစ်ဖြစ်သည်။ ပထမအကျော့ မဲပေးရာတွင် ပြတ်ပြတ်သားသား အသာစီးရရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ မည်သည့် ကိုယ်စားလှယ်ကမှ ပြတ်သားစွာ ဦးဆောင်ထားခြင်းမရှိလျှင် မဲအများဆုံးရသည့် ကိုယ်စားလှယ်ဟောင်းနှစ်ဦးအတွက် ဒုတိယအကျော့မဲပေးခြင်းကို ထပ်မံကျင်းပသည်(တစ်ပတ် သို့မဟုတ် နှစ်ပတ်အကြာ၌) ဒုတိယအကျော့တွင် မဲအသာရသူကနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယခု စနစ်သည် ကြားလူစားသည့် အခြေအနေ (Spoiler Effect)ကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ပထမအကျော့တွင် ၎င်းတို့ထောက်ခံသော ကိုယ်စားလှယ်ကို ဆန္ဒပြုရွေးချယ်နိုင်ပြီး ပထမအကျော့တွင် ထိုကိုယ်စားလှယ်အသာစီးမရပါက ၎င်းတို့ ဒုတိယအနှစ်သက်ဆုံးဖြစ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်ကို ဒုတိယအကျော့တွင် ပြောင်းလဲအဆန္ဒပြုမဲပေးနိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်ကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော နိုင်ငံများမှာ သြစတြီးယား၊ ဖင်လန်၊ ပေါ်တူဂီနှင့် စလိုဗက်ကီယား တို့ဖြစ်သည်။

(၃) ကြိုက်နှစ်သက်မှု ဦးစားပေးအများစုစနစ်(ရှုံးထွက်စနစ်) (instant run-off/ alternative)

ယခုစနစ်တွင် မဲဆန္ဒရှင်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကြိုက်နှစ်သက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များအား အမှတ်စဉ်ရေးထိုး၍ နှစ်သက်မှုအဆင့်ကို ဖော်ပြနိုင်ပေသည်။ မည်သည့်ကိုယ်စားလှယ်ဟောင်းကမျှ ပထမဦးစားပေးအဖြစ် မဲအသာစီးမရသည့်အခါတွင် အနိမ့်ဆုံးကိုယ်စားလှယ်ကို ဖယ်ထုတ်ပြီး ၎င်းရသည့်မဲများကို အခြားသူများအား နှစ်သက်မှု အစဉ်အလိုက် လွှဲပြောင်းပေးရသည်။ ထိုသို့ဖြင့် တစ်ဦးချင်းစီအား ဖယ်ထုတ် ပြီးသည့်နောက် နောက်ဆုံးတွင် ကိုယ်စားလှယ်ဟောင်းတစ်ဦး တည်းကသာ အသာရသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ကျော့ပြန်စနစ်နှင့်ယှဉ်လျှင် မဲပေးရာတွင် လည်းကောင်း၊ မဲရေတွက်ရာတွင်လည်းကောင်း ပိုမိုရှုပ်ထွေးမှုရှိသော်လည်း လက်တွေ့ အနေအထားအရ တစ်ကြိမ်သာ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပေးရမည်ဖြစ်၍ စီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် အားသာချက်ရှိပါသည်။ အိုင်ယာလန် သမ္မတကို ထိုစနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်သည်။

- ရွေးကောက်ပွဲစနစ်/အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သော သမ္မတကို သွယ်ဝိုက်သော ပုံစံဖြင့် ရွေးချယ်ရာတွင် လိုအပ်ချက်များ

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့် ရွေးကောက်မှုစနစ်များကို သွယ်ဝိုက်သောပုံစံဖြင့် ရွေးချယ်ရာတွင်လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အိန္ဒိယသမ္မတကို နှစ်ကျော့စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်သည်။

သို့ရာတွင် သွယ်ဝိုက်ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် အခြားသော ဂုဏ်သတ္တိများဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးတွင် ကြားနေခြင်း၊ ဘက်မလိုက်ခြင်း စသည်တို့ကို ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါသည်။

(၁) အထူးထောက်ခံမှုစဉ်းမျဉ်းများ

အစိုးရနှင့် အတိုက်အခံပါတီများအကြား မည်သည့် ဘက်မျှမပါဘဲနိုင်ငံရေးအရ ကြားနေသည့် သမ္မတကို ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရာတွင် အထူးထောက်ခံမှု စဉ်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုသည်။ ကွဲပြားသည့် နည်းလမ်းများစွာရှိပါသည်။ ဥပမာ-ဂရိနိုင်ငံ လွှတ်တော်အမတ် သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံမှုဖြင့် သမ္မတကို ရွေးချယ်သည်။ ဒုတိယအကျော့ ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် မည်သည့် အမတ်ကမျှ သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံမရပါက တတိယအကျော့တွင် ငါးပုံသုံးပုံထောက်ခံမဲ လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ မည်သူမျှ ငါးပုံသုံးပုံထောက်ခံမဲ မရပါက လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းပြီး လွှတ်တော်အသစ်က သမ္မတကို ငါးပုံသုံးပုံထောက်ခံမဲဖြင့် ထပ်မံရွေးချယ်ပြီး မအောင်မြင်ပါက

မဲပေးခွင့်ရသူများ၏ ၅၀% အထက် ထောက်ခံမှုရရှိရန် လိုအပ်သည့်စနစ် (absolute majority) ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံး ရွေးချယ်ပါသည်။ ယခုအဆင့်တွင် မအောင်မြင်မှ သာလျှင် သမ္မတကအား ထောက်ခံမှု ၅၀% အထက်ရရှိမှု (simple majority) ဖြင့် ရွေးချယ်ပါသည်။

(၂) လွှတ်တော်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်ခန့်အပ်ခြင်း

ယှဉ်ပြိုင်အရွေးခံသည့်နည်းတူ လွှတ်တော်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်လည်း သမ္မတကို အတည်ပြုခန့်အပ် နိုင်ပါသည်။ မာလ်တာနိုင်ငံတွင် ထိုအစီအစဉ်ကြောင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အများစု ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့်အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းစိတ်ကြိုက် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးကို သမ္မတအဖြစ် အမည်စာရင်းတင်သွင်းခွင့်ရရှိစေပြီး အမှီအခိုကင်းရှင်းခြင်းနှင့် ပါတီစွဲကင်းခြင်း တည်းဟူသော သမ္မတဂုဏ်ကို မှေးမှိန်စေပါသည်။ အခြားနည်းခွဲတစ်ခုမှာ နှစ်ပါတီစလုံးမှ သမ္မတအမည်စာရင်းတင်သွင်းရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ (ဥပမာ - ဝန်ကြီးချုပ်မှ တစ်ဦးနှင့် လွှတ်တော်တွင်း အင်အားအကြီးဆုံးအတိုက်အခံပါတီခေါင်းဆောင်မှတစ်ဦး)၊ အဆိုပါနည်းခွဲကို ဩစတြေးလျနိုင်ငံတွင် ၁၉၉၉ ခုနှစ်က စတင်အဆိုပြုခဲ့သော်လည်း ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းမကျ ဟုဆိုကာ မဲဆန္ဒရှင်များက ပယ်ဖျက်ခဲ့သည်။

• လျှို့ဝှက်မဲ သို့မဟုတ် အပွင့်မဲ

သမ္မတကို လျှို့ဝှက်မဲဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အပွင့်မဲဖြင့်သော်လည်းကောင်း ရွေးချယ်နိုင်ပါ သည်။ တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်သည့်စနစ်တွင် လျှို့ဝှက်မဲစနစ်ကို သာမန်အားဖြင့် သုံးပါသည်။ အကယ်၍ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့် ဒေသကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်သော ရွေးချယ်ရေးအဖွဲ့က သော်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော်ကသော်လည်းကောင်း သမ္မတရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်လျှင် လျှို့ဝှက် မဲကြောင့် ပါတီစွဲကင်းသောရွေးချယ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး တည်ဆဲအစိုးရနှင့် လွတ်ကင်းသော လွတ်လပ်သည့် သမ္မတ၏ဂုဏ်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော် လျှို့ဝှက်မဲစနစ်ဖြင့် သွယ်ဝိုက်ရွေးချယ်လျှင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ လူထု အနေဖြင့် ၎င်းတို့ ရွေးချယ်လိုက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များက မည်ကဲ့သို့မဲပေးခဲ့သည်ကို မသိရှိ နိုင်တော့သဖြင့် သမ္မတ၏ တရားဝင်မှုကို လျော့ပါးထိခိုက်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် လျှို့ဝှက်မဲ သို့မဟုတ် အပွင့်မဲ မည်သည်ကို ရွေးချယ်ရာတွင် သမ္မတအား လူထုဆန္ဒနှင့်အညီ ရွေးချယ်မည် လား၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးနှင့်ကင်းသော၊ ကြားနေသောသမ္မတကို ရွေးချယ်မည်လား ဟူသည့် အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အရေးကြီးပါသည်။

စဉ်းစားရန်အချက်
အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတသည် ပါတီစွဲကင်းရန် မည်မျှ အရေးကြီးသနည်း။ ၎င်း သမ္မတများသည် အခမ်းအနားများ၌ ရုပ်ပြခေါင်းဆောင်အဖြစ်ထားရှိ၍ စည်းလုံး ညီညွတ်မှုကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ရန်ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံရေးအရ ကြားနေရန်လိုအပ်ပါသလား။ သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ရွေးချယ် ခြင်း၊ ပြည်သူ့အများစု၏ထောက်ခံမှုဖြင့် ၎င်းသမ္မတများအတွက် အခွင့်အာဏာနှင့် တိကျသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များရှိရန်က ပိုမိုအရေးကြီး ပါသလား။

(၅) သက်တမ်းကာလ၊ ပြန်လည်အရွေးခံခြင်းနှင့် ဖယ်ရှားခြင်း

သက်တမ်းကာလ

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတများ၏ သက်တမ်းမှာ သာမန်အားဖြင့် လေးနှစ်သက်တမ်း (လတ်ဗီးယားနိုင်ငံ)၊ ငါးနှစ်သက်တမ်း(ဂရိ၊ မာလတာ)၊ ခြောက်နှစ်သက်တမ်း (ဩစတြီးယား) သို့မဟုတ် ၇ နှစ်သက်တမ်း(အီတလီ၊ အိုင်ယာလန်)စသည်ဖြင့်ရှိကြသည်။ တသမတ်တည်း မဟုတ်သော်လည်း သမ္မတ၏သက်တမ်းသည် လွှတ်တော်သက်တမ်း (အထူးသဖြင့် အောက်လွှတ်တော်)ထက် ပိုမိုကြာမြင့် လေ့ရှိသည်မှာ သမ္မတရွေးကောက်ပွဲနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ရွေးကောက်ပွဲများ တိုက်ဆိုင်မနေစေ ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် အစိုးရအဖွဲ့အပြောင်းအလဲရှိသော်လည်း အဆက်ပြတ်မသွားစေရန် သမ္မတက ထိန်းသိမ်းမှုပြုနိုင်ပေသည်။

ပြန်လည်အရွေးခံခြင်း

အချို့ကိစ္စများတွင် သမ္မတသည် တစ်ကြိမ်သာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်သည်။ အများစုကတော့ သမ္မတသက်တမ်း နှစ်ကြိမ်ထက်ပို၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်နိုင်စေရန် ကာကွယ်ပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမှာ (၁) တစ်ဦးတစ်ယောက်လက်ထဲ၌ အချိန်ကြာမြင့်စွာတည်ရှိမနေစေရန် (၂) နောက်တစ်ကြိမ်ရွေးချယ်ခံရန်အတွက် မဲဆွယ်ခြင်းမှလွတ်ကင်းခြင်းဖြင့်အမှီအခိုကင်းမဲ့သော သမ္မတ အဖြစ် ပိုမိုအားကောင်းစေရန်ဖြစ်သည်။

ဖယ်ရှားခြင်း

သမ္မတ၏တည်မြဲမှုကို လွှတ်တော်အမတ်အများစု၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် စိတ်ကြိုက် မဖန်တီးနိုင်စေ ရန် သမ္မတအား လုံလောက်သည့်အခွင့်အာဏာနှင့် လုံခြုံမှုအစီအစဉ်ပေးထားရမည် ဖြစ်သကဲ့သို့ တစ်ဖက်တွင်လည်း စွမ်းဆောင်ရည်နိမ့်ကျသော၊ အဂတိလိုက်စားသော သို့မဟုတ် ဆိုးသွမ်းသောသမ္မတ အား ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်ရေးအတွက် နည်းလမ်းများ ထားရှိရမည်ဖြစ်သည်။

- **စွပ်စွဲပြစ်တင်ခြင်းဖြင့်ဖယ်ရှားခြင်း**
အဆိုပါနည်းလမ်းမှာ သမ္မတအား သီးခြားပြစ်မှုတစ်ခုခုဖြင့် အောက်လွှတ်တော် သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့အစည်းက စွပ်စွဲပြစ်တင်ကာ အထက်လွှတ်တော်၊ သို့မဟုတ် ဗဟိုတရားရုံး၊ သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာတရားရုံး၊ သို့မဟုတ် အခြားတရားရေး၊ သို့မဟုတ် တရားရေးနှင့်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုက ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သည့် တရားစီရင်ရေး တစ်ဝက်ရောနှောသည့် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ထိုနည်းလမ်း၏ အဓိကအနှစ် သာရမှာ သမ္မတအနေဖြင့် အပြစ်ရှိကြောင်းခိုင်လုံသည့် စွပ်စွဲမှုတစ်ခုရှိရေးပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သည့်လွှတ်တော်မဆို လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် သုံးပုံနှစ်ပုံ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် သမ္မတအား စွပ်စွဲပြစ်တင်ခွင့်ပြုထားသည်။ ထို စွပ်စွဲချက်အား အခြားလွှတ်တော်တစ်ခုသို့တင်ပြပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်းတွေ့ရှိပါကသုံးပုံနှစ် ပုံသော အများစု ထောက်ခံမှုဖြင့် သမ္မတအားရာထူးမှ ဖယ်ရှားပါသည်။
- **တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ကျန်းမားရေးအခြေအနေကြောင့် ဖယ်ရှားခြင်း**
ဆန္ဒအလျောက် နှုတ်ထွက်ခြင်းမဟုတ်ပဲ၊ သမ္မတရာထူးတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်မှုမရှိခြင်း၊

ကျန်းမာရေးအခြေအနေကြောင့်ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်း စသည်ဖြင့် သမ္မတအားရာထူးမှဖယ်ရှား နိုင်သည့်နည်းလမ်းများကို အချို့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းထားသည်။ မာလ်တာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေပုဒ်မ ၄၈ တွင် သမ္မတအား ကိုယ်ခန္ဓာမသန်စွမ်းတော့ခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာမသန်စွမ်းမှုများ စသည့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေများကြောင့် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားခြင်းပြုနိုင်သည်ဟု ခွင့်ပြုထားသည်။ ဘက်လိုက်မှုများ၊ အလွဲသုံးစား ပြုမှုများရှိပါက ရာထူးမှဖယ်ရှားနိုင်သည့် အထူးကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် သမ္မတသည် ရာထူးတာဝန်များကိုထမ်းဆောင်ရန်မသင့်ကြောင်း ဆေးဘုတ် အဖွဲ့မှအတည်ပြုပါက လွှတ်တော်အမတ် သုံးပုံနှစ်ပုံ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် သမ္မတအား ရာထူးမှ ဖယ်ရှားရန် လွှတ်တော်က ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုထားသည်။

- **ဥပဒေပြုအဖွဲ့များ၏ မဲပေးမှုဖြင့် ဖယ်ရှားခြင်း**
 စွပ်စွဲပြစ်တင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကိုဆောင်ရွက်ရန်မလိုဘဲ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများက သမ္မတကို ဖယ်ရှားနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ စွပ်စွဲပြစ်တင်ခြင်းကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံရေး သက်သက် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ အချို့သော နိုင်ငံများတွင် တရားရေးအဖွဲ့များ၏ ကနဦး စုံစမ်း စစ်ဆေးချက်အပေါ်မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းလည်း ရှိပေသည်။ အစ္စရေးနိုင်ငံတွင် သမ္မတကို ဖယ်ရှားမည့် မဲခွဲရန်အဆိုကို လွှတ်တော်ကော်မတီကသာ အဆိုတင်သွင်းနိုင်သည်။ ၎င်း ကော်မတီသည် ဆုံးဖြတ်ချက်မချက်မှတ်မီ ပြစ်မှုနှင့်ပတ်သတ်၍ သမ္မတဘက်၏ ထွက်ဆိုချက်ကို ကြားနာရမည်ဖြစ်သည်။ ချမှတ်လိုက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားရေးရူထောင့်မှ ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်းပြုနိုင်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုပြင်ဆင်ရန် မဟုတ်ဘဲ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မှန် မမှန်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။
- **လူထုဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် ဖယ်ရှားခြင်း**
 အသုံးနည်းသော ပုံစံဖြစ်သည်။ အိုက်စလန်နိုင်ငံသည် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်အမတ် လေးပုံသုံးပုံက သမ္မတကို ဖယ်ရှားရန် ထောက်ခံအတည်ပြုလျှင် သမ္မတကိုရာထူးမှ ခေတ္တ ချထားပြီး နှစ်လအတွင်း လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည်။ လူထုဆန္ဒခံယူပွဲတွင် ထောက်ခံသူ အများစုဖြစ်လျှင် သမ္မတကို ရာထူးမှဖယ်ရှားပြီး ထောက်ခံသူအနည်းစုသာဖြစ်ပါက လွှတ်တော် သည် အလိုအလျောက် ဖျက်သိမ်းပြီးဖြစ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲအသစ်များ ကျင်းပရသည်။ ယခု နည်းလမ်းအရ လွှတ်တော်နှင့်သမ္မတအကြား အဆုံးအဖြတ်ပေးသူမှာ လူထုပင်ဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရေစီ၏ အန္တရာယ်များသည့် စွန့်စားမှုအဖြစ် လူထုဆန္ဒကို နှစ်ခြမ်းကွဲစေနိုင် ပြီး နိုင်ငံရေး အကြပ်အတည်းများ ပိုမိုပေါ်ပေါက်လာ နိုင်စေပါသည်။

(၆) အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သော သမ္မတစနစ်၏ အခြားနည်းလမ်းများ

တောင်အာဖရိကပုံစံ

အတိအကျပြောရလျှင် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတဆိုသည်မှာ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီ စနစ်တွင် မလိုအပ်လှပေ။ ဥပမာအားဖြင့်တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ၏ ပါလီမန်အစိုးရစနစ်သည် အစိုးရ အဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတို့၏ တာဝန်များကိုပူးတွဲထားသည့် အမှုဆောင်သမ္မတ ပုံစံဖြင့် အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်ဖြစ်သည် (အစိုးရအဖွဲ့အကြီးအကဲကို ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းက ရွေးချယ်ပြီး၊ လွှတ်တော်ကိုတာဝန်ခံရသည်)။ ဘော့စ်ဝါနာနှင့် နောရှူးနိုင်ငံတို့မှာလည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်သည်။

ထိုစနစ်တွင် သမ္မတသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး လူထုခေါင်းဆောင် တစ်ဦးအဖြစ် အားကောင်းသောအသွင်သဏ္ဍာန်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစနစ်ကိုရွေးချယ်ပါက သမ္မတ၏ အခွင့်အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုမခံရစေရန်နှင့် နိုင်ငံရေးစနစ် တစ်ခုလုံးကိုကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ-တရားစီရင်ရေးနှင့်ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်)အနေဖြင့် အမှီအခို ကင်းမဲ့မှုနှင့် ပါတီစွဲကင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲတာဝန်များကို ဆက်ခံမည့် လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ

အချို့သော တရားစီရင်ရေးစနစ်များတွင် လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းသူအဖြစ် အာဏာအပ်နှင်းထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတွင် လွှတ်တော် ဥက္ကဋ္ဌသည် လွှတ်တော်တွင်းရှိ ပါတီခေါင်းဆောင်များနှင့်တိုင်ပင်ပြီး လွှတ်တော်ကမဲခွဲဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် အတွက် ဝန်ကြီးချုပ်လောင်းတစ်ဦးအား အမည်စာရင်းတင်သွင်းနိုင်သည်။ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌများသည် လွှတ်တော်ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် လွှတ်တော်၏အခွင့်အာဏာများကိုလည်း သာမန်အားဖြင့်ပိုင်ဆိုင်ထား သည်။ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌမှတစ်ဆင့် ကုန်ကျမှုမရှိပဲ၊ ကျော်ကြားခြင်းမရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သော နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲတစ်ဦးအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားရန် လွယ်ကူပါသည်။ ထိုစနစ်အတွက် လက်ရှိ သာကေဖြစ်ရပ်များမရှိသော်လည်း သမိုင်းကြောင်းအထောက်အထား အနည်းငယ်တွေ့ရသည်။ အစိုးရ အဖွဲ့အကြီးအကဲနှင့် နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲနေရာအတွက် ငွေကြေးထပ်မံကုန်ကျစရာမလိုဘဲ သို့မဟုတ် အငြင်းပွားစရာမလိုဘဲ ခွဲခြားနိုင်မည့် အကျိုးကျေးဇူးရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံအများစုတွင် ဥပဒေအရ သော်လည်းကောင်း၊ အစဉ်အလာအရသော်လည်းကောင်း လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌသည် အနည်းဆုံးအားဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ်ကာလအတွင်း ပါတီစွဲကင်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအား နိုင်ငံ တော်အကြီးအကဲအဖြစ်တင်မြှောက်မည်ဆိုပါက ပါတီစွဲကင်းရန်လိုအပ်ချက်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ပြရန်လေးလေးနက်နက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပေမည်။

(ရ) အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မပါဝင်သည့် သမ္မတများနှင့် နှုတ်ပေးမှုများ

နိုင်ငံ	ရွေးချယ်ပုံ	သီးခြားအခွင့် အာဏာ	ထပ်ဆင့်ထောက်ခံခြင်း/ အကြံပြုချက်
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် : ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီ စတင်သည်။ ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံး သော သမ္မတနိုင်ငံ တစ်ပြည်ထောင်စနစ် လွှတ်တော် ၂ ရပ် ရှိသည်။ လူဦးရေ သန်း ၁၅၀	လွှတ်တော်မှရွေးကောက်၊ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တွင်ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိ ၅ နှစ်သက်တမ်း၊ နောက်တစ်ကြိမ် ဝင်ရွေးခံခွင့်ရှိသည်။ လွှတ်တော်အမတ်သုံးပုံ နှစ်ပုံထောက်ခံမှု၊ သို့မဟုတ် သုံးပုံနှစ်ပုံက သမ္မတသည် စွမ်းဆောင်နိုင်	'လွှတ်တော်အမတ် အများစု ထောက်ခံသော အမတ် အားသမ္မတသည် ဝန်ကြီးချုပ် အဖြစ် ခန့်အပ်ရမည်' တရားသူကြီးချုပ်အား ခန့်အပ်၊ လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းခြင်း နှင့် အစိုးရသစ်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းခြင်းကာလကြား ကြားဖြတ်အစိုးရအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်၊	' အဆိုပါတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရာ တွင်တရားသူကြီးချုပ်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် ခန့်အပ်ခြင်း မှတစ်ပါး... သမ္မတသည် ဝန်ကြီးချုပ်၏ အကြံပေးချက်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည် (အခန်း ၄၈.၃)

	ခြင်းမရှိဟုယူဆလျှင် ဖယ်ရှားနိုင်၊		
အိုင်ယာလန် : ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီ စတင် ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသော သမ္မတနိုင်ငံ တစ်ပြည်ထောင်စနစ် လွှတ်တော် ၂ ရပ် ရှိသည် လူဦးရေ ၄.၆ သန်း	ကြိုက်နှစ်သက်မှုဦးစားပေး အများစုစနစ် (alternative vote)ဖြင့်တိုက်ရိုက် ရွေးကောက် ၇ နှစ်သက်တမ်း၊ နောက်တစ်ကြိမ် ဝင်ရွေးခံခွင့်ရှိ လွှတ်တော်တစ်ရပ်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံထောက်ခံမဲဖြင့် စွပ်စွဲပြစ်တင်ပြီး အခြား လွှတ်တော်၏ သုံးပုံနှစ်ပုံ ထောက်ခံမဲဖြင့် ဖယ်ရှားနိုင်၊	ဥပဒေတစ်ရပ် အတည် မပြုမီ၊ သို့မဟုတ် မရုတ် သိမ်းမီ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီမညီဆုံးဖြတ် ရန် ဗဟိုတရားရုံးချုပ်သို့ လွှဲအပ်နိုင်၊ လွှတ်တော်မှ အယုံအကြည် မရှိသော ဝန်ကြီးချုပ်က လွှတ်တော်အား သက်တမ်း မပြည့်မီ ဖျက်သိမ်းရန် အကြံပြုပါက ငြင်းဆန်နိုင်၊ လွှတ်တော်ခေါ်ယူနိုင်၊ လွှတ်တော်နှစ်ရပ် အကြား သဘောထား ကွဲလွဲမှု၊ အတွက် ဝင်ရောက်ဖြေရှင်း ရန် အာဏာအနည်းငယ်ရှိ၊	သမ္မတသည် သူ၏သီခြား အခွင့် အာဏာကို ကျင့်သုံး ပိုင်ခွင့်ရှိသည် (သို့မဟုတ်) သမ္မတ အကြံပေးအဖွဲ့နှင့် တိုင်ပင် ပြီးကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိသည် (သို့မဟုတ်) သီးခြားအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခုမှ အကြံအဉာဏ် ရယူကျင့်သုံးပိုင်ခွင့်ရှိ သည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေတွင်ပြဌာန်းထားချက် များမှ တပါး... သမ္မတသည် 'အစိုးရအဖွဲ့၏အကြံပြုချက် အရသာလျှင် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကွင့်ပြုထား သည့်တာဝန်နှင့်အာဏာ များကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်.. (အခန်း ၁၃.၉)
လတ်ဗီးယား : ၁၉၉၁ ခုနှစ် တွင် ဒီမိုကရေစီ စတင် ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံး သော သမ္မတနိုင်ငံ တစ်ပြည်ထောင်စနစ် လွှတ်တော် ၁ ရပ် လူဦးရေ ၂ သန်း	ပါလီမန်မှပေးခွင့်ရသူများ ၏ ၅၀% အထက် ထောက်ခံမှုရရှိရန် လိုအပ် သည့်စနစ် (absolute majority) ဖြင့် လျှို့ဝှက် မဲပေးရွေးချယ် ၄ နှစ်သက်တမ်း၊ နောက်တစ်ကြိမ် ဝင်ရွေးခံခွင့်ရှိသည်။ သုံးပုံနှစ်ပုံဆုံဖြတ်ချက်ဖြင့် ဖယ်ရှားနိုင်	ဝန်ကြီးချုပ်အမည် စာရင်း တင်သွင်းဥပဒေတစ်ရပ်ကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်း၊ လူထုဆန္ဒ ခံယူခြင်း ပြုလုပ်နိုင်၊ ဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ရန် လွှတ်တော်သို့ ပြန်လည် ပေးပို့နိုင် လွှတ်တော်ဖျက်သိမ်းရန် အဆိုပြုနိုင်(လူထုဆန္ဒ ခံယူပွဲ ပြုလုပ်ပြီး လူထု သဘော တူညီချက်ရရန် လို)	' နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် ၎င်း၏လုပ်ဆောင်ချက် အတွက် နိုင်ငံရေးအရ တာဝန်ခံမှုမပြုစေရ။ သမ္မတကထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်ဒီကရီများကို အခန်း ၄၈ [လွှတ်တော် ဖျက်သိမ်း ရန်အဆို] နှင့် ၅၆ [ဝန်ကြီးချုပ်ခန့်အပ် ခြင်း] မှတစ်ပါး အမိန့်ဒီကရီ အတွက် တာဝန်အပြည့်ရှိ သည့် ဝန်ကြီးချုပ်၊ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးက ထပ်ဆင့် လက်မှတ်ရေးထိုးရမည်'
အိန္ဒိယ : ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဒီမိုကရေစီ စတင်	ပြည်ထောင်စုအဆင့် လွှတ်တော် ၂ ရပ်လုံးမှ လွှတ်တော် အမတ်များနှင့် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုရေး	သမ္မတ၏ သီးခြားအခွင့် အာဏာကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေတွင် ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြ	'[သမ္မတသည် ၎င်း၏ တာဝန်များကိုထမ်းဆောင် ရာတွင် ဝန်ကြီးများ ကောင်စီ၏ အကြံပေးချက်

<p>ပါလီမန်စနစ် ကျင့်သုံးသော သမ္မတနိုင်ငံ ဖယ်ဒရယ် ပြည်ထောင်စု စနစ် လွှတ်တော် ၂ ရပ် လူဦးရေ သန်းပေါင်း ၁၂၀၀</p>	<p>အဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သော ရွေးချယ်တင်မြောက်ရေး အဖွဲ့က ရွေးကောက်သည်။</p> <p>၅ နှစ်သက်တမ်း၊</p> <p>ပြန်လည်ရွေး ကောက်ခံမှု အတွက် ကန့်သတ်ချက် မရှိ။</p> <p>စွပ်စွဲပြစ်တင်ခြင်းဖြင့် ဖယ်ရှားနိုင်သည်</p>	<p>ထားခြင်းမရှိ၊ စာအရလည်း သီးခြားအခွင့်အာဏာ ပေးအပ်ထားခြင်းမရှိ ကြောင်းပေါ်လွင်၊</p> <p>သို့သော် အချို့အာဏာပိုင် များက သမ္မတအနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ အခြေ အနေများတွင် သီးခြား အခွင့်အာဏာကို အစဉ် အလာမပျက် ကျင့်သုံးနိုင် သည်ဟု ငြင်းဆိုမှုများရှိ-</p> <p>(၁) လွှတ်တော်အမတ် အများစု ထောက်ခံသော သူ မရှိပါက ဝန်ကြီးချုပ်ခန့် အပ်ခြင်း၊</p> <p>(၂) အစိုးရအား အောက် လွှတ်တော်က အယုံ အကြည် မရှိတော့ခြင်းနှင့် ရာထူးမှနှုတ်ထွက်ရန် ငြင်းဆန်ပါက ဝန်ကြီးချုပ် အား ဖယ်ရှားခြင်း၊</p> <p>(၃) အစိုးရအဖွဲ့အား အယုံအကြည် ကင်းမဲ့ နေပြီး သီးခြား အစိုးရတစ်ရပ်ဖွဲ့စည်း နိုင်သော အခြေအနေတွင် အောက်လွှတ်တော်ကို ဖျက်သိမ်းရန်ငြင်းဆန်ခြင်း၊</p>	<p>နှင့်အညီဆောင်ရွက် ရမည်။ လိုအပ်ပါက ဝန်ကြီးများ ကောင်စီကို အဆိုပါအကြံပေးချက်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားစေပြီး ထွက်ပေါ်လာသော အကြံပြုချက်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်’</p> <p>တရားသူကြီးချုပ်၏ အကြံပြုချက်အရ တရား သူကြီးများကို သမ္မတက ခန့်အပ်သည် (အမည် စာရင်းတင်သွင်းလာသော တရားသူကြီးချုပ်ကိုသာ သမ္မတကခန့်အပ် နိုင်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ တင်သွင်းလာခြင်းကို အတည်ပြုလက်ခံရန် တာဝန်မရှိပေ)</p>
--	---	--	---

(ဂ) အဆုံးအပြတ်ပေးသည့် မေးခွန်းများ

- (၁) အသစ် သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ရေးဆွဲမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မည်သည့်ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမည်နည်း။ အုပ်ချုပ်ရေးတွင်ပါဝင်သည့် သမ္မတရှိပြီးဖြစ်လျှင် ၎င်းတို့သည် ယခင်က မည်ကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသနည်း။ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာများအား ကန့်သတ်ချက်သည် ပြတ်သားမှု ရှိပါသလား။ ထိုကန့်သတ်မှုများသည် လက်တွေ့အလုပ်ဖြစ်ပါသလား။
- (၂) အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မပါဝင်သည့် သမ္မတထားရှိခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် အဘယ်နည်း။ သမ္မတ၏ လွန်ကဲနေသောအခွင့်အာဏာများအား ကန့်သတ်ရန်ဆန္ဒရှိပါသလား။ ဝန်ကြီးချုပ် အား အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းရန်အတွက် သမ္မတ၏အခွင့်အာဏာအား ကောင်းခိုင်မာစေ ရန်ပြုလုပ်လိုသည့် ဆန္ဒရှိပါသလား။ သမ္မတသည် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောအခမ်းအနားများအား ကိုယ်စားပြုရန် ရည်ရွယ်ပါသလား။ သို့မဟုတ် သမ္မတသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို

ထိန်းသိမ်းကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် စစ်မှန်သောသီးခြားအခွင့်အာဏာများကို အကန့်အသတ် ဖြင့်ပေးအပ်ထားလိုပါသလား။

- (၃) ဖြစ်ပေါ်နေသည့်နိုင်ငံရေးအခြေအနေများကား အဘယ်နည်း။ ပိုမိုအားကောင်းသော သို့မဟုတ် ပိုမိုအားပျော့သော သမ္မတစနစ်ကိုဦးတည်သော ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဖိအားများရှိပါသလား။ (ဥပမာ- တိုက်ရိုက်ရွေးကောက်ခံသမ္မတနေရာအတွက် ရှေ့ပြေးဦးဆောင်နေသူကိုယ်စားလှယ် ရှိနေပါသလား။ ဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်သော ဒီမိုကရေစီစနစ်တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ၎င်းတို့ပါဝင်လာ ရန် လိုအပ်ပါသလား။ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့သည် ဒီမိုကရေစီစနစ်အတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသလား။ သွယ်ဝိုက်ပုံစံဖြင့်ရွေးချယ်မည့်သမ္မတကို လွှတ်တော်တွင်းပါတီများက သဘော တူ မည်လား။ ထိုအချက်သည် အများသဘောတူညီမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်လား။ သို့မဟုတ် အကျပ်အတည်းဖြစ်ပေါ်စေမည်လား။
- (၄) အကယ်၍ သမ္မတသည် လူထုနှင့်သက်ဆိုင်သောအခမ်းအနားများအား တက်ရောက် ကိုယ်စား ပြုရန်သာ တာဝန်အပ်နှင်းထားလျှင် မည်သူသည် ဝန်ကြီးချုပ်အမည် စာရင်တင်သွင်းခြင်း၊ ဥပဒေပြုအဖွဲ့အားဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် အခြေခံဥပဒေနှင့်မညီသောဥပဒေများအား တားဆီးခြင်း အစရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုထိန်းသိမ်းကာကွယ်မည့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင် မည်နည်း။
- (၅) အကယ်၍ သမ္မတသည်သီးခြားအခွင့်အာဏာဖြင့်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်သူအဖြစ် ရည်မှန်းထားရှိလျှင် ထိုကဲ့သို့စောင့်ရှောက်ရမည့်သူအဖြစ်မှ နိုင်ငံရေး ကစားပွဲတွင်ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သူမဖြစ်လာစေရန် မည်ကဲ့သို့ကာကွယ်တားဆီးမည်နည်း။
- (၆) ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ဖော်ပြထားသည့် သမ္မတ၏ တာဝန်နှင့် အခွင့်အာဏာများသည် မည်မျှရှင်းလင်းပါသနည်း။ သမ္မတ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်သည် ဥပဒေနှင့်ညီ၊ မညီကို မည်မျှ အထိ သဘောထားကွဲလွဲကြပါသနည်း။ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောအခြေအနေများနှင့် အဆိုးဆုံးဖြစ် လာနိုင်သော အခြေအနေများအားလုံးကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသလား။
- (၇) ခေါင်းဆောင်မှုဆိုသည်ကို ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးတမ်းများအရ မည်သို့ လက်ခံထားပါသနည်း။ ရုပ်ပြအာဏာနှင့် အာဏာအစစ်အမှန်တို့ကို ခွဲခြားသည့်အစဉ်အလာလေ့ရှိပါသလား။ စစ်မှန် သည့် အာဏာအနည်းငယ်ရှိသော ရုပ်ပြခေါင်းဆောင်ကို လေးစားကြပါမည်လော၊ သို့မဟုတ် ၎င်းသည် ရယ်ရွှင်ဖွယ်သက်သက်သာ ဖြစ်နေမည်လား။
- (၈) သမ္မတသည် မည်သည်ကို ကိုယ်စားပြုသင့်ပါသနည်း။ လူထုလား။ နိုင်ငံတော်လား။ ပြည်ထောင်စု ကိုလား။ အများစုကိုလား။ ကိုယ်စားပြုမှုမရှိသော လူနည်းစုများကိုလား။ သီးခြားတန်ဖိုးများနှင့် ရိုးရာလေ့များကိုလား။ ၎င်းတို့သည်ရွေးကောက်ပွဲစနစ်/ခန့်အပ်ခြင်းနှင့် မည်သို့ဆက်စပ်ပါ သနည်း။
- (၉) သမ္မတသည် မည်သည့် လူစားမျိုး ဖြစ်သင့်ပါသနည်း။ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်ရန် မည်သည့်အရည်အချင်းများ ပိုင်ဆိုင်ထားသင့်ပါသနည်း။ သမ္မတသည် ဉာဏ်ပညာကြီးမားရန်၊ သံတမန်ပီသရန်၊ ပရိယာယ်ကြွယ်ဝရန်နှင့် အငြင်းမပွားတတ်သောသူမျိုးဖြစ်သင့်ပါသလား။ တိုင်းပြည်၏ပုံရိပ်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် သြဇာတိက္ကမကြီးမားသော ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သင့်ပါ သလား။ ၎င်းတို့သည်ရွေးကောက်ပွဲစနစ်/ခန့်အပ်ခြင်းနှင့် မည်သို့ဆက်စပ်ပါသနည်း။
- (၁၀) နိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်များနှင့် မည်မျှကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆွေးနွေးထားပါသနည်း။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ (သို့မဟုတ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူကြမ်း)ပါ သမ္မတအတွက် ပြဌာန်းချက်များကို သက်ဆိုင်ရာ ဇာတ်ကောင်များက ထောက်ခံပါသလား။

(၉) ကျမ်းကိုးစာရင်းနှင့် အသေးစိတ်ပတ်ဂျူရန် အရင်းအမြစ်များ

Ashutosh, S. and Tanmay, A., 'Constitutional Conventions: The Unwritten Maxims of the Constitution', 2005, available at <http://www.ebc-india.com/lawyer/articles/2005_plw_3.htm>, accessed 27 November 2013

Holden, Lewis, 'A vice-regal representative is no advantage', *Independent Australia*, 25 August 2010, available at <<http://www.independentaustralia.net/australia/australia-display/a-vice-regalrepresentative-is-no-advantage,3030>>, accessed 27 November 2013

Lijphart, Arend (ed.), *Parliamentary versus Presidential Government (Oxford Readings in Politics and Government)* (Oxford: Oxford University Press: 1992)

Ward, A. J., 'Exporting the British Constitution: Responsible Government in New Zealand, Canada, Australia and Ireland', *The Journal of Commonwealth and Comparative Politics*, 25/1 (1987), pp. 3–25

On non-executive presidents in selected states:

Adams, J. C. and Barile, P., *The Government of Republican Italy* (Boston: Houghton-Mifflin, 1972, 3rd edition)

Elgie, R. and Fitzgerald, P., 'The President and the Taoiseach', in J. Coakley and M. Gallagher(eds.), *Politics in the Republic of Ireland* (Abingdon: Routledge, 2007, 4th edition), pp. 305–27

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် ဒီမိုကရေစီနှင့်ရွေးကောက်ပွဲအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်း (International IDEA)မှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဩဂုတ်လ ၂၀၁၄ တွင် ထုတ်ဝေသော Constitution Building Primers: Non-Executive Presidencies in Parliamentary Democracies အားတိုက်ရိုက် မြန်မာပြန်ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်အား ဘာသာပြန် ဆိုရာတွင် International IDEA(မြန်မာ) မှ အတက်နိုင်ဆုံး မူရင်းအဓိပ္ပါယ် မထိခိုက်စေရန် အားထုတ်ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ သို့သော် ဘာသာပြန် ဆိုမှုတွင်ကွဲလွဲချို့ယွင်းချက် တစ်စုံတစ်ရာရှိခဲ့ပါက မူရင်းအင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေထားသော စာအုပ် တွင်ဖော်ပြချက်များကိုသာ ကိုးကားရန်ဖြစ်ပါသည်။ စာဖတ်သူအနေဖြင့် ဤဘာသာပြန်ဆိုမှု၏ အရည် အသွေးနှင့် တိကျမှုတို့အပေါ်တွင် အကြံပြုချက် တစ်စုံတစ်ရာရှိပါက ဖော်ပြပါ အီးမေးလ်လိပ်စာ info-myanmar@idea.int သို့ ပေးပို့မည်ဆိုပါလျှင် International IDEA မှ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ကြိုဆိုပါသည်။

ဤစာစဉ်အားလုံးကိုသော်လည်းကောင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော်လည်းကောင်း ဘာသာပြန်ဆိုရန် (သို့) ကူးယူရန် ခွင့်ပြုချက်တောင်းခံလိုပါက အောက်ပါလိပ်စာအတိုင်းတောင်းခံနိုင်ပါသည်။

ယခုပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းသည် တိကျသောအမျိုးသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွားအပေါ်မှီခိုခြင်း မရှိပါ။ ဤစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသောအယူအဆများသည် International IDEA၊ ယင်း၏ ဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကောင်စီ သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာငွေထောက်ပံ့သူများ ကောင်စီတို့၏ အမြင်များ၊ သုံးသပ်ချက်များကို ကျိန်းသေပေါက်ကိုယ်စားပြုဖော်ပြပေးခြင်းမရှိပါ။